אי דאיכא סהדי דידעי מאי הוה בשטרא ליכתבו ליה שטרא מעליא ואי דליכא סהדי אנן מנא ידעינן אמר רבא [א]תהא במאמינו אמר רב דימי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר"ש ורבנן היא לר"ש דאמר [ב]דבר הגורם לממון כממון דמי מחייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו לאחר הפסח מחלוקת ר' שמעון ורבנן לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי [ג]חייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן [ד]אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי [ה]ואגבי ביה כי כשורא לצלמא: חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך: מאן תנא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רב חסדא ר' יעקב היא דתניא [ו]שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר רבי יעקב אומר [ז]אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך א"ל רבה לא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דאם כן נפלגו בחמץ בפסח אלא אמר רבה הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא מסרתיה ביד מאן דלא מצינא לאישתעויי דינא בהדיה ור' יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה מאי עבדי ליה סוף סוף הוה גמרי ליה דינא שלא בפניו אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א"ל תנית מידי באיסורי הנאה אמר ליה אין תנינא [ח]והשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל יחזיר כעין שגזל מכאן אמרו גזל מטבע ונפסל פירות והרקיבו יין [א] [ט]והחמיץ תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה ושור עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו אין משנגמר דינו לא רבנן וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך א"ל [י]אי משכחת להו לא תימא להו ולא מידי: פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך: והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא [כ]כאן שהרקיבו כולן כאן שהרקיבו מקצתן: **מתני'** [ל]נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם [מ]והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיק חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב: **גמ'** אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן מסמר ושיברן אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל ועשה מהן שידה תיבה ומגדל ושיברן פטור מאי טעמא אומן קונה בשבח כלי תנן נתן לאומנין וקלקלו חייבין לשלם מאי לאו [נ]דיהיב להו עצים לא שידה תיבה ומגדל הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל והכי נמי מסתברא דכיצד קתני דאי סלקא דעתך רישא עצים השתא אשמעינן עצים חייבין לשלם ולא אמרינן אומן קונה בשבח כלים שידה תיבה ומגדל מבעיא אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שידה תיבה ומגדל אבל עצים לא תנא סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים ואפ"ה חייב לשלם לימא מסייע ליה [ס]הנותן צמר לצבע

והקדיחו

נכתוב ליה שטרא. לא שייך הכא מפיהם ולא מפי כתבם ולא כההיא דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שנמחק שטר חובו לעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד והוי כאילו אמרי הני עדים ראינום שנחקרו עדותן בב"ד ובפ"ב דכתובות (דף כ.) הארכתי:

פרושי קמפרש כיצד כו'. תימה דלא פריך אי הכי חייבין תרי זימני למ"ל כדפריך בפרק קמא דסנהדרין (דף ג. ושם) אי הכי שלשה שלשה למה לי וכמה מקומות דייק וכמה מקומות לא דייק:

הכא

מנא ידעינן. מאי הוי כתיב ביה ומאי בעי למיתבי ולא אצטריך ליה למימר דפטור: **כמאמינו.** לבעל השטר לשורף בכל מה שאומר שכך היה כתוב ביה ואפ"ה פטור: **דר"ש** בפרק מרובה (לעיל דף עד:) גבי קדשים שחייב באחריותן כו': **במועד.** בזמן ביעורו כו' שעות ודכוותה בפסחים (דף י:) לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד: **לר"ש חייב.** האי ששרפו לשלם לגזלן דמיהם דדבר הגורם לממון הוא שאם היה בעין היה מחזירו גזלן לבעליו ופטור דתנן לעיל (דף צו:) גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ועכשיו שאין בעין יחזיר דמים לבעליו. ובחמץ בפסח הוא דאמרינן הכי משום דעיקרו כלומר בתחלתו ממון הוי ועכשיו אע"פ שאינו שוה כלום גורם לממון הוא אבל בשטרי דמעולם לא היה גופו ממון מי שמעת ליה: **מאן דדאין דינא דגרמי.** ר"מ היא (בהגוזל בתרא) [לקמן] (דף ק.): **מגבי ליה.** מן השורף כל השטר שהרי גרמו להפסיד: **ואכפייה רפרם לרב אשי.** ששרף שטר חבירו בילדותו: **ואגבי מיניה.** גוביינא מעליא כל מה שכתוב בשטר: **כי כשורא לצלמא.** פרעון גמור מן העידית כקורה זו הנבחרת מאלף קורות לתקן בה צורה ודיוקנאות: **שור שהמית.** את האדם ומכרו עד שלא נגמר דינו: **מכור.** ולא יסקל דבעינן מיתה והעמדה בדין שיהא שוין כאחד בפרק שור שנגח ד' וה' (א): **החזירו שומר לבעליו מוחזר.** ופטור שומר: **דכ"ע אומרים באיסורי הנאה כו'.** ומתניתין דחמץ בפסח אפי' לרבנן: **דאם כן.** דלרבנן אין אומרים אדמפלגי בשור לגבי שומר ליפלגו נמי לגבי גזל חמץ ועבר עליו הפסח (ב) אבל הכא בשור שהמית הוא דאמר אין מוחזר משום דאמר ליה האי איסור הנאה לאו איסור דאתי עליה ממילא הוא כגון חמץ בפסח אלא את קטלתיה בידים שהבאתו לב"ד דאי הוה גבאי אגמא מעריקנא ליה לאגמא כו' אבל סיפא דמתניתין ודאי כרבי יעקב היא ולא רבנן דקתני או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **אשכחיה רב חסדא כו'.** רב חסדא מהדר אמתני' דניהוי בה פלוגתא אחמץ בפסח לאוקמא למילתיה דטעמא דרבנן משום דאין אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך: **אי משכחת להו.** לבני הישיבה: **לא תימא להו ולא מידי.** משום דחדו דמשכחי תיובתא למילתי: **שידה.** ארגז של עגלה העשויה למרכב נשים:

והקדימו

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה ט סמג עשין קע טוש"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב:

ס ב מיי' פ"ג מהלכות גזלה הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ב:

סא ג מיי' פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה ט סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן שפו סעיף ב [רב אלפס כאן ובסוף פ"ב דף יג:]:

סב ד מיי' פ"ג מהל' גזלה הלכה ד סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסג סעיף א:

סג ה מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ב:

סד ו מיי' פ"ו מהלכות חובל ומזיק הל' יא סמג עשין סט טוש"ע ח"מ שם בהגה"ה וסי' שפד סעיף ג:

סה ז מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ב:

◆

מוסף רש"י

מאן דדאין דינא דגרמי. המחייב את הגורם הפסד לחבירו (כתובות פו.). **דמי שטרא מעליא.** כל הכתוב שבתוכו (שם). **ומאן דלא דאין כו'.** פלוגתייהו בב"ק ור' מאיר אית ליה דינא דגרמי כדתניא (לקמן ק:) נתייאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותו, גבי כלאים, וקיי"ל כוותיה (שם). **וכפייה רפרם לרב אשי.** שבא הדין לפני רב אשי וסיכנו והקיפו בגלוית ואגבי מיניה דגרמי (שם). **כי כשורא לצלמא.** כלומר גיבוי גמור כל ההפסד דקדק בו כאשר ידקדק האומן קורה לצור בו צורות אומן יפה והגונה (שם). **אם עד שלא נגמר דינו מכרו מכור.** ואפילו לרבנן דלא דרשי בבעליו דבעי מיתה והעמדה בדין כאחד ומחייב קטלא, מכור הוא לרבנן (לעיל מד:). **הקדישו מוקדש.** ונפקא מיניה דאי מיתהני מיניה מעל (לעיל מה.). **מוחזר.** ואע"ג דקטלי ליה כי דינא הרי שומר פטור דהא כשהחזירו שור מעליא הוא (שם). **אינו מוקדש.** דלאו ברשותיה דמריה קאי לאקדושיה (שם). **אף משנגמר דינו כו' מוחזר.** דאמר ליה תורא אשלמת לי, תורא אשלימית לך (כתובות לד.). **אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.** ונפקא מיניה לגזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו אינו מוחזר (לעיל מה.). **דאם כן.** דלרבנן אין אומרין, נפלגו בחמץ בפסח. ולימרו דחייב, ואנן קיי"ל לרבנן אומר לו הרי שלך לפניך, דקתני גזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו, וכן שור עד שלא נגמר דינו אומרין לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר לא, והא סברא לרבנן הוא דשמיעא להו וקתני דבחמץ בפסח מודו דאמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, אלא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, היכא דאיסורא ממילא אתא ליה, כגון חמץ בפסח ולא מצי א"ל האי לאו מידי הוא, אבל הכא משום הכי אמרי רבנן אינו מוחזר דא"ל ס' והזיקא דבידים הוא שהביאו לבי דינא, והאי דנקט אי אהדרתיה ניהלי, לאו משום דחובא דלא אהדריה הוא, דא"כ בחמץ בפסח נמי לימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה אכילנא ליה, ועוד לר' יעקב נמי נהי דגומרים דינו של שור שלא בפניו, לימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה שמיטנא ליה, אלא אגלא אהדריה לא מחייבי ליה רבנן, דהא קמהדר ליה השתא ואמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך, אלא חיובו משום דהוליכו לב"ד בידים, והכי קאמר ליה לא היה לך להוליכו לב"ד דאי הוה בידי הוה מערקנא ליה מינייהו (שם). סוף סוף הוי גמרי ליה דינא שלא בפניו. הלכך הוה ליה היזקא דממילא ולא בידים (שם).

מסורת הש"ס

א) [ב"מ לה.], ב) [לעיל עא: לקמן קה: פסחים ה: וש"נ], ג) כתובות פו. [לקמן ק.], ד) [לעיל מד:], ה) לעיל [מה.] עא: [כתובות לד.], ו) [לעיל מו. וש"נ], ז) גי' ס' מ"ח בשם תוספתא ונמנכן וע"ש, ח) [עירובין יא: לט:], ט) לקמן ק:, י) פירש"ח גרס השורף לבעל השטר, כ) [ד"ה ור"י], ל) [ועיין תוספות ב"ב קט: ד"ה אין], מ) [ד"ה ועוד], נ) [ועיין תוספות בכורות לא: ד"ה א"כ].

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא: ויקרא ה כג

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכור וכו' מיתה והעמדה בדין וכו' בפרק שור שנגח. נ"ב סוף דף מד ופ"ק דף יג: (ב) ד"ה דאם כן וכו' הפסח הס"ד ואח"כ מה"ד אלא הכא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' יין והחמיץ. לשון קו על תיבת והחמיץ ונ"ב והקריס: